

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

[4] Aliqua emergere ne possit causa ob quam liceat episcopo a grege sibi
comisso abesse.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

scopis colla. 9. Sinterdicimus vbi arctissime prohibentur suas proprias relinquere ecclesias nisi de consensu patriarcharum aut metropolitani. Similis enim sanctio habetur in Concilio Antiocheno, can. 11. Permittitur tamen vt possint per annum manere in curia Casarea. Sed de hoc statim articulo proximo. Quod si post concilia sanctos etiam patres de hac re audire non piger, vide Damasum in epistola citata de exigedis chore episcopis, & Aug. inf. lib. de past. & Greg. Nazian. in oratione de statu episcopali, & Chrysof. in libro de pastoralibus. Sed lausissimè Hiero. in 2. epistola ad Oceanum, super illud Pauli ad Tit. Oportet episcopum sine crimine esse. Vbi multa ad propositum disserit, concludens quod non sat est episcopis innocentibus esse, nisi & laicis sint canes. absentes autem latrare non possunt. Vnde Bern. serm. 77. super Cantica, Qui dimittit, inquit, oves in pascua absque custode, pastor est, non ouium, sed luporum ibidemque complura preclare aduersus pastores negligentiam dilerte congerit, qui re vera successores, inquit, Apostolorum esse cupiunt, sed imitatores non item, quia neque sunt tam vigilantes ad curam, quam alacriter currentes ad cathedram. Et li. citato de pastor. Aug. c. 16. docet, quod episcopi non laborantes in prædicatione verbi non debent percipere fructus ex ouibus, nam Paul. Si euangelizauero, inquit, mercedem habeo, nempe tam apud Deum quam apud homines. Quasi dicat, Si non euangelizauero, non sum mercede dignus, Et Orig. super Iosue, homil. 7. cessantes esse cum ouibus reprehendit exemplo pastoris Christi, qui relictis 99. ouibus in caelo, quæsitum venit illam quæ perierat. Sed pergo esse molestus, cum omnia persequi quæ de hoc argumẽto apud patres scripta sunt, sit prorsum impossibile, & sic frustarim pauca decerpere, parum vult. Concludimus ergo cum Bernar. de persecutione sustinenda, cap. 3. super illud, Mercenarius vidit lupum venientem, & fugit, Vtinam hodie quicumque pastores non sunt, mercenarios gregi velent se exhibere, non lupos, vtinam ipsi nõ læderent. Vtinam non fugerent nomine persequente, vtinam non exponerent gregem donec venientem lupum viderent. Taccant ergo, qui aiunt quæstionem istã

nouam esse. Fuit enim vt ex locis citatis apparet, antiquissima, ac potissimum ex Athana. epistolis quas arric. prox. appendere pergitimus. Antiqua inquam, non quod in dubio apud probos versaretur sed quod qui contra faciebant obiurgabatur. Ad argumentum ergo prius a parte negatiuè propositu respondetur quod quamuis ius diuinum sit quo eiusmodi residentia indicitur, non tamen fuit superuacaneum, immo ex re plurimè in communi ecclesiasticis constitutionibus explicari, vt nemo sibi eius ignorantiã prætexere possit, præterquam quod etiam si diuinum ius non extaret in sacris literis, natura ipsa pastoralis officij ecclesiam admonebat vt ipsum strictissime præciperet. Neque verò huiusmodi præceptio iam est rigida, quam vel avaritia & ambitio, vel latus & solordia episcopis mentiuntur. Nam præterquam quod fructuum temporalium pinguedo digna est illo labore, Christi charitas, qui illis suos greges concedidit, debet in primis rem illis dulcorare. Ecquid enim cuique suuuius quam in domo propria sponsum cum spõsa patremque cum filijs commorari? Ad posteros vero argumẽtum iam responsum est, quomodo hoc dicatur ius humanum. Haud enim intelligendum est per exclusionem, ac si non sit diuinum aut naturale, sed quod sit horum explicatio.

Ad primũ arg.

Ad postremũ argum.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum aliqua emergere possit causa, ob quã liceat episcopo, à grege sibi commissõ abesse.

S. Tho. 2. 2. quæst. 185. art. 5.

In calce demum præsentis disputationis ad expositionem Diui Thomæ reuertendum nobis restat, nempe ad articulum quinto eiusdem quæst. 185. vbi disputatur vtrum aliqua possit causa intercedere propter quam liceat episcopo gregem sibi commissum deserere. Sumitur enim argumentum à parte negatiua, primum ex illo Ioan. 10. supra iam exposito. vbi ait Christus bonum pastorem animam suam dare pro ouibus suis, mercenarium autem viso veniente lupo gregem relinquere & Nnn 4 fuge.

Primum argum.

- Gregor. fugere. In cuius homi. Greg. Lupus, inquit super oues venit, cum quilibet iniustus raptor & fideles quousque atque humiles opprimat. Si ergo episcopus ingruente tyranni persecutione, gregem suo praesidio destituat, mercenarius & non pastor reputabitur. Secundo Inter Prouerbia c. 6 sic legitur. Fili si sponderis amico tuo, defixisti apud extraneum manum tuam. Et subdit, Discurre, festina, suscita amicum tuum. Quod quidem idem Greg. in Pastor. ad propositum exponens, Spondere, inquit, pro amico est animam alienam in periculo suae conversationis accipere. Qui autem ad viuendum alijs in exemplum praepositur, non solum ut ipse vigilet, sed & ut amicum suscite, admonetur, hoc autem facere nequit nisi qui corpore praesens ad sit gregi, ergo tempore persecutionis nemini pastorum licet se subducere. Tertio Ad perfectionem episcopalis statum pertinet animarum curam gerere, nemini autem perfectionem professus licet ea quae ad perfectionem attingunt, ob vllum periculum deferere, ergo episcopo, cum statum perfectionis profiteatur, nullatenus neque in periculo mortis constitutus potest, vbi suum officium exigitur, terga vertere. In contrarium est illud Christi mandatum Matt. 10. ad Apostolos Si vos persecuti fuerint in vna ciuitate, fugite in aliam.
- Ad quaestionem D. Tho. duabus conclusionibus respondet. Prior, Neutiquam episcopo aut pastorem vlli ibi subditorum salus eorum exigit praesentiam, licet illis se personaliter subtrahere, neque propter aliquod commodum temporale, neque propter quoduis periculum imminens. Probarur conclusio, Obligatio cuiuscunque persone ex fine eiusmodi obligationis (quod cuiusque modum natura est) debet perpendi, finis autem episcopalis muneris, atque adeo obligationis episcopi est spiritualis salus populi, et ergo vbi illa praesentiam eius exegerit, nullum periculum cum excusabit, quo minus adesse teneatur. Id quod testimonio Christi confirmatur, nam si animam pro omnibus ponere tenetur, quod, ut ait Philosophus, terribilissimum est omnium terribilium, nullum minorum periculorum culpam excusabit, atque adeo neque vllum temporalium commodum quandoquidem natura facilis indulget detrimenta curare corporalia, quam comoda procurare. Secunda conclusio.
- Probatio.
- Secunda conclusio.
- da conclusio. Quando legitimus pastor satis potest saluti plebis per alium providere & consulere, tunc non erit ei nefas, etiam ut propriam personam periculum euerit, a sua ecclesia in tempore secedere. Imo vero vbi id ex re fuerit ecclesiae expediens erit ut faciat. Conclusio ex superioribus colligitur, nam tunc fini obligationis nullatenus aduersatur. Vnde in epistola ad Honorarium Augu. Fugiant, inquit, in, de ciuitate in ciuitatem serui Christi, quando eorum quisque specialiter a persecutoribus quaeritur, ut ab alijs; qui non ita quaeruntur, non deferatur ecclesia. Cum autem omnium est commune periculum, hi qui alijs indigent, non deferantur ab his quibus indigent. Idem supra citatus admonet Nicolaus VII. quod canonicitatis, vbi non negat quin quandoque liceat praesuli per fugam cauere tyrannum. Attamen quando populus sua praesentia indiget perinde, ac si delinqueret, ac si nata in periculo nauim deferat. Quin vero tanto enormius quanto salus spiritualis praestantior est corporali. Hic primus omnium animaduertenda est sententia S. Tho. quae ex visceribus Euangelij desumpta est. At quo perspicacius fiat, quaeritur, vtrum fides qua episcopus ecclesiae suae, imo Deo suo obstrinxit, vsque ad mortis perperationem eum, ut residerat, obliget? Apparebit enim hoc scolis prima fronte creditu durum, quoniam obligatio subeunda mortis, quae mortalibus anima est affirmari non debet nisi diuina de hoc mandatum palam constiterit, Et tunc Christus bonum pastorem pro omnibus suam animam dare, consilium magis significare videtur, quam praecipere. Verum enim illud, Bonus pastor, non vlt necessitatem, sed supererogationem praesferre. Accedit, quod martiriū tunc duntaxat vbi fides periclitatur, confessionemque sui exigit, necessarium esse. Obligare autem episcopos ad martyriū, vbi fidei tale periculum non imminet, temerarium apparet. Nihilominus indubie tenenda est pars affirmatiua, quam hic expresse D. Thom. in priori conclusione affirmat quae dicitur quod quidem ait propter nullum imminens personale periculum licere episcopo ecclesiam suam tempore necessitatis deferre. Idque confirmat testimonio Christi, cuius quod ideo in sensu praepertorio intelligitur, ut ergo sic scilicet quod nemo sit bonus pastor nisi bonitate, quae gratiam amicitiamque caritatis Dei retinendam necessaria est, nisi vbi-
- conque

SOTO
de iure
Legibus
DIE
13

Auguſt. Nunquã neceſſitati caſus occurrerit, cū periculo vitæ gregi ſuo favore & auxilio præſens vſque ad mortem adſuerit. Idque Auguſt. ſupra ad Honoratum citatus aſſeueranter enuntiat, dicens quod inſtante perfecutione epifcopus non poteſt fugere, ſed exemplo Chriſti debet animam pro omnibus ſuis ponere. Verbum namque non poteſt, neceſſitatem præcepti ſignificat. Vnde S. Thom. 2. 2. quæſtio. 26. artic. 5. ad tertium argumentū, vbi ait non ſemper charitatis neceſſitate obligare hominem ad offerendum vitam pro amico, caſum excipit, quo tenetur eius ſaluti providere, ad officium poſitiſſime epifcopi alludens. Ab hac ergo veritate, de qua nemo vquam ambigere quiuit peregrinum argumentum ſumitur, reſidentiam eſſe de iure diuino. Nam ſi non eſſet niſi de iure poſitiuo, cum pontificia præcepta, vt quadraſeſima he ieiunium, & feſti obſeruatione, vt libro primo ſcriptum reliquimus, non conſueuerint vſque ad periculum mortis obligare, non facile perſuaderes teneri epifcopum in periculo mortis reſidere, eo poſitiſſimum, quod, vt ſupra viſum eſt, prædicti auctores verbum Chriſti de ſe propriè aſſertum arbitrantur, & tamen ſi illud verbum neges vim habere præcepti, nihil relinquis, vnde inferatur teneri epifcopum tempore neceſſitatis vitam pro ſuo grege ponere. Quæ tamen omnium eſt generalis conſeſſio.

Ad arg. factum. Ad argumentum ergo in contrarium reſpondetur, huiusmodi præceptum nõ eſſe cenſendum atrox, quin vero cum tota ſæculi tempo alis orbis medium ſit ad ſpiritualem promouendam, ſed que vſque adeo ſit certum, vt Deus ipſe temporalem uitã, corporalium præſtantiffimum, pro ſalute noſtra poſuit, naturalis ordo diuiniſq. poſtulabat, vt qui paſtores animarum futuri eſſent eodem tenerentur præcepto. Neque vllus antea ad id muneris eligeretur, quã idoneus eſſet inuentus, qui illud optima fide completeret. Immo vero & rex tenetur pro ſua republica vitam ponere. Quocirca ſicut vbi dei conſeſſio id monuerit, martyrium eſt mortem oppetere, ſic & vbi hæc ratio iuſtitie id ipſum poſtulauerit. Cuius licet eſſe nobis Ioannes Baptiſta documentum reabeſſe aſſerit, qui iuſtitie defendendæ caput obgrege, nõ tuit. Hinc facile ad poſterioris conſeſſionis expoſitionem deſcenditur, nam ex his ipſius ſit

quas licite præſul poteſt a ſua eccleſia abſcedere, nullatenus exiſtimandas eſſe reſpectu ſuæ propriæ perſonæ, quandoquidem & vitam ipſam eccleſiæ debeat, ſed tantum reſpectu boni eccleſiæ cui fidem habet obligatam. Quare eſt Caietan. impreſentiarum eaſdem cauſas ſub tribus generibus complectatur, quæ ſunt. Neceſſitas impedimenti, qualitas negotij, & conditio perſonæ, ad commodum tamen eccleſiæ ſunt omnes referendæ. Atq; hi impedimentum, aliud eſt quod ab intrinſeco procedit, & aliud, quod ab extrinſeco. Ab intrinſeco ſcilicet, vt eſt aduerſa epifcopi valetudo ratione cuius etiam debeat reſpectu eccleſiæ penſari, patet. Nam ſi etiam tunc eccleſia neceſſitate præſentis Annulſtis premeretur, occumbere potius deberet morti, quam exire, ſecundum legem boni paſtoris a Chriſto præſcriptam. Quando autem non vſque adeo eccleſia afflicta, in rem eius vergit, quod epifcopus ſuæ ſalutis conſulat, ut expediri ei ſeruire poſſit. Neque vero ſolus valetudinis gratia, verum & animi recreandi ſuoſque viſitandi neceſſarios ius naturale indulget, vt poſſit exigua tempora ſuccidere, quæ his, aliivſve id genus ſuis negotijs poſſit impendere. Nam huiusmodi obligatio non eſt intelligenda ac deſereret eſſe in carceribus, compedibus vinculus. Pari modo cenſendum ſi impedimentum forinſecus ingruat, ut cum tyrannus eccleſiæ infeſtus eſt. Nam ſi non ſingulariter in odium præſulis, ſed in eccleſiam ipſam graſſatur, tunc perſiſtendum illi eſt vſque ad mortem. At ad hanc neceſſitatem applaudunt exempla Auguſtini, ad Honora. ſupra allata. Et de verbis Domini ſerm. 5. de Petro & Paulo, ac ceteris ſanctis martyribus qui pro ſuis eccleſijs, exemplo Chriſti, tyrannorum gladijs occubuerunt. Si autem ob particularem inuidiam prælati tyrannus eſt infeſtus eccleſiæ, tunc etiam ex re eiſdem eccleſiæ eſt, vt in tempus ſeſe inde auferat, ſicut ibidem idem ait Auguſtinus ne ſubditi fugere cogantur. Cuius exempla nobis extant Ioanne Euangelifta, qui precibus ſuæ eccleſiæ, vt expediebat, ſecelſit, & in Carthurienſi Thoma. Sed tamen poſtea dum opus fuit, ad eaſdem ſedes cum periculo uite remearunt.

Qualitas autẽ negotiorum ſimiliter reſpectu

eccleſiã penſandæ ſunt. Prima eã abſentiam ho neceſſitate

specu eiusdem ecclesie pensanda est, vt legitima inde petatur absentie excusatio. Est enim triplex particularis ecclesie habitudo animaduertenda. Consideratur inquam generalis vtilitas Salmanticensis ecclesie ad singula eius ministeria, vt predicare, visitare, &c. vt totum ad singula membra. In ordine autem ad vniuersalem ecclesiam Romanam, sicuti membrum ad caput, seu ad totum corpus. In ordine autem ad alias ecclesias, sicuti vnum membrum ad reliqua eiusdem corporis. Et omnes istas necessitudines, iustas possunt episcopo afferre causas secedendi ab ecclesia, etiam iure diuino & naturali. Quando ergo ecclesia particularis in aliqua est calamitate constituta tunc ob primam habitudinem totius ad partes potest eius episcopus ab aliis muneribus, & officijs cessare, & accedere etiam vel romanam vel regiam ad protegendam suam ecclesiam, idque iure diuino & naturali. Quandoquidem non solum alia particularia officia, verum etiam hoc, idemque precipue ei debet, dummodo per alios id perficere non possit. Si autem necessitas vniuersalis ecclesie absentiam episcopi expetuerit, nemini dubium, quin diuino iure & naturali cogantur abscedere. Nam sicut membrorum singula naturali ordine se salute tuenda capitis obijciunt, ita & ecclesie particulares sese tenentur offerre, atque adeo suos episcopos communi bono. Perplacent autem hic adnotamentum domini Caiet. non solum ob suam doctrinam verum & ob suam dignitatem, qui Cardinalis erat Romanus. Ait quippe iudicium hic esse adhibendum, quo discernatur an personalis opera & industria episcopi sit ecclesie vniuersali necessaria. Nam si necessaria non est, non excusatus eius absentia. Expli gratia: Dum consilium æmenicum aut provincialis synodus indit, constantissimum est de iure diuino episcopos illuc comere. Nam concilium, est ecclesiarum catus, & noie ecclesie venit episcopus. Pari modo, si contra concilium expedierit Papæ propter egregiam doctrinam aut singularem auctoritatem personæ aliquæ episcopi accelerare, cuius consilium in commune bonum capiat, licet quidem ad tempus eum de sua sede euocare. At vero si quia eleganter scribit aut psallit, vult illo pro amanuensi aut cantore vti, vel vult eum esse auditorem cameræ aut rotæ, cum id non sit necessarium per episcopum exequi,

immo abundant, qui eiusmodi prouincie obeundis præsto adsint, profectus non est legitima apud Deum excusatio, eo potissimum, si residentia, vt vere res habet iure diuino sit necessaria. Nam inde certum sit non posse Papam dispensare nisi idem ius naturale ac diuinum interpretando, quod quidem nisi in vera & legitima necessitate neminem excusat qualis in similibus casibus neuiquam occurrit. Haud equidem necio non nullo iuris prudentium huc nobis obuiam exituros, qui aiunt eos qui Romæ resident, residentes censeri in suis ecclesijs, nempe quod qui residet in capite, resideat in membro. Attamen hoc esse metum figmentum, neque Caieta. iuris non ignarus. affirmare veretur neque vllus iuris aut Theologie peritus non plane videt. Cum enim ius diuinum sit vt vnicuique dicecelsi suus mancipetur episcopus: idque vt demonstratum est propter peculiarem curam & vigilantiam, quæ eidem ecclesie est necessaria, planè colligitur quod residere Romæ, non solum non sit residere Salmantice, verum neque absentiam non residentis excuset, nisi legitima id exigente necessitate. Quam ob rem sic in Germania nonnulli episcopatus, quos ego vidi, instituti sunt, vt episcopus nullo habeat alios fructus præter vicarium & honestissimam suæ familiaris in omnibus necessarijs sustentationem dum fuerit præfens absentis vero nihil tribuitur. Per hæc vtique de Reuerendiss. Cardinalibus episcopus censendum est, sua enim se ipsi lege iudicare debent. Haud enim si iuxta lege ab ipso sacro senatu cautum est, ne episcopi ad illam insignem dignitatem assumantur, nempe quod iudicium vniuersalium episcoporum esse de iure diuino cuius idcirco dispensationem, nisi alia eiusdem iuris interpretatio, puta grauitas necessitatis, non admittebat. Quæ quidem lex vique adeo summo pontifici sancta habetur vt nullatenus super illam dispensare in animam inducat. Et nihilominus electio Cardinali commendatur sine titulo ecclesie, quod ut lib. 3. dicebam, si fas est minimo monacho, Christiano tamen de re fari Christiana, apertam præfert legis elusionem, quasi non tam stricto iure obligetur, cui ecclesia commendatur, illic residere, ac si esset legitimus episcopus. Aufertur Cardinali ecclesie titulus eo solum, quod residere non potest, & tamen non timetur eandem ipsi-

Caieta.
Licitum
est patto
ri pro cō
mō vni
uersalis.
Ecclesie
gregem
alteri cō
mittere.

iure cō
suetudine,
fallacia

Cardina mo commendare. Vtinā hoc non sit Deo
libus in- imponere. Porro ergo qui diuinū ius cō-
hibum fuluerit, primum hoc æquissime iudicauit
est ne vt nemo episcoporum Cardinalis creetur.
fiant epi At vero si contrarium fiat, multo minor
scopi est culpa imo forsan nulla, si vt in sua eccle-
sia persistens, nūquam Romam visat. quā
vt in curia commoretur, suam deferat ec-
clesiā. Si quis diecesim proximam haberet
Romæ quam crebro visitare posset, & ea
esset doctrinæ auctoritasq; excellentia vt
plurimum ad ecclesiæ bonum referret fa-
cro interesse senatus, forsan suā posset de-
fendere causam, hac nāq; ratione, vt auit
permittuntur sex episcopatus. Romæ cir-
cūiacentes. Cardinalibus esse mācipati.

Limita- Extra hos tamen casus ipsi sibi viderint,
tio iupe- nōbis n. non licet os ponere in cœlum, ni-
rioris al- feritōis. si quatenus ipse cœli Dominus perstrinxit.
feritōis. rit. Huic demum sententiæ maxime assi-
Innocē- pulatur decretum Inno. III. in cap. Bonæ
terous. memorie 1. de pōlluat pralat. vbi noluit
Concil. exhibere Cardin. in archiepiscopum Ra-
Triden. uennatem, quia necessarius erat ecclesiæ
Romanæ. Quo fit, vt nisi in tali casu, pro-
pter excellentiam, tum auctoritatis tum
etiam prohibitis personæ, & propter eccle-
siæ vicinitatem, non sit audienda sententiā
Pan. super eo. c. nempe Episcopatum, &
Cardinalatum esse dignitates compatibi-
les. Quā rōne in Concilio nuperimo Triden-
tino (vt supra dicebamus) vbi decretū
est nullos episcopos exculari a personali
residētia, adfectum est. Quouis gradu, vel
dignitate fulgeant. Præter hæc necessitas
est vnius particularis ecclesiæ pōt alterius
epo charitatis iure in aium inducere, vt il-
li succurrat. qñ sine detrimento proprie
plebis facere pōt. Sumus. n. omnes, vt ait
Paul. eiusdem corporis mēbra atque adeo
cū singuli aliorū ope indiguerint, mutuo
se pōt ac debent iuuare, vt qñ in Symbolo
de Sanctorū cōione scriptum est, opere re-
feratur, maxime cum præstantius mem-
brum inferioris auxilium expostulat. Atq;
hæc de causa Pau. Titū ac Timoth. aliosq;
discipulos nonnunquam, a suis ecclesijs
abire in alias iussit, propter raritatem, quæ
tunc erat similitū supposito rum ecclesiæ, &
propter necessitatem promulgandæ fidei.

Arg. ad- Per hæc videtur aduersariorum argumen-
ueratio- tis, fictis potius, quam legitimis. Arguunt
rum. quippe nonnunquam epōs necesse habe-
Solutio. re ad concilium ire, aliaq; pōtūficis capel-

lere iussa, & apostolorum discipulos a suis
ecclesijs diuagos. Sed hæc nihil conclu-
sioni aduertantur, sanè cum residētia pro-
pter salutem ecclesiæ sit instituta. Quare
vt eidem conularur fini, ipsum naturale
ius ac diuinum eiusmodi exceptiones, nō
solum permittit, sed & iubet. Eadem ra-
tione potest episcopus ad infideles in tem-
pus transire & legatus ad componendum
pacem, aliud ve id genus exequendum
munus ecclesiæ necessarium abire. Secus,
si legatio de re esset temporali, quæ per
alium posset absolui. Tunc enim abusus
esset episcopalis dignitatis in detrimen-
tum ecclesiæ, quandoquidem vetitum sit
ne Deo militans implicet se negotiis secu-
laribus. Tertium demum causarum gen-
us, quibus potest episcopus nonnunquā
se ecclesiæ suæ subtrahere, est conditio per-
sonæ: adiunctis tamen temporis ecclesia-
rumque qualitatibus. Vt si raritas esset
personarum, quibus ecclesiæ demandari
possent, & persona existeret excellenter
idonea & ecclesiæ proximæ, quibus fru-
tuosior esset vicistrudo visitationis talis
præsulis, quam perpetua alius residētia.
Tunc enim vni personæ dūctum possent
ecclesiarum tituli committi vt patet can.
Illud. 21. q. 1. vbi archiepiscopus Tarra-
conensis permiffus fuit episcopus esse Fun-
denfis. Hoc autem accidentarium est, &
quam rarissimè vsu contingens. Præter
hæc de iure concessum est dum parocchia
annexa est superiori dignitati, vt qui in
superiori ecclesia residet per vicarium
seruiat parocciæ, vt habetur in Concilio
Later. cano. 23. supra citato, iubetur tamē
idoneum & perpetuum habere vicarium
canonicè institutum, & voce perpetuum,
designari videtur vt sit quasi curam habes
animarum. In calce demum præsentium
exceptionum sciscitabitur quis forsan
vtrum possit Papa præter has causas su-
per hoc iure dispensare, peruia tamen est
solutio, quippe quæ ex superioribus plane
colligitur. Quæ n. opinio tenuerit hoc ef-
se tantum de iure humano, subsequenter
respondebit. perinde Papam sup hoc di-
spensare posse, atque super ecclesiastico iu-
rū, aut quauis alia id genus lege. Itaq;
non solum poterit interpretari ius, nem-
pe quod ad talem casum non extendatur,
uerum & obligationem prorsus singula-
ris personæ tollere. Qui vtro ius hic di-
uinum

Tertiū
genus
causarū
quib. se
pōt epōs
ecclesiā
sub-
trahere.

Solutio. ninum & naturale cōfessus fuerint, quod non solum probabilis, verum certo certius est, subsequenter respondebit, pontificem dispensare non posse, sed ius interpretari diuino ac naturale scilicet declarando talem casum ab ipso eodem diuino iure excipi. Quod si quis sic contra redarguat: Reddere votum simplex est etiam de iure diuino, super quo tamen Papa dispensare potest, ergo poterit residentie vinculum pariter dissoluere. Negatur consequentia, nam etsi reddidit votum manente voto sit de iure diuino, cuius contrarium Papa permittere non potest, tamen quia obligatio voti nascitur ex peculiari vouentis voluntate, super illos Papa potest dispensare, videlicet, vt factum, votum, pro infesto habeatur. Lex autem diuina iubet episcopum residere. Quare dum manet episcopus, per nullam potest pontificis dispensationem ab eodem residendi nexu religari. Vide quanti referat sic aut sic loqui. Attamen licet in illa uix probabilis opinione perstas quod residentia tantum sit de iure humano, nihilominus Papa pro libito dispensare, non ualet, sed legitimum causa exigente. Neque aliter ille cum quo fuerit dispensatum, tuto potest eadem dispensatione uti. Iuxta hoc ergo documentum haesitabit quis forsitan utrum ratione ciuilibus administrationis reipublicae possit episcopum licite in curia regia uel alibi vitam agere. Et arguitur a parte affirmatiua. Primum iuris auctoritate in Authenticis supra citatis. Quomodo episcopo. & de sanctis episcopis permittitur vt possint per annum in curia manere atque diuitius de Caesaris facultate. Et ratione id patet, quia bonum quo communis est eo praestantius. Administrare autem rempublicam regni vniuersalius est, quam ad gubernaculum vnius ecclesiae sedere, vt exempli gratia, si episcopus fiat prorex, aut curiae praeses. Nam verisimilius est per episcopum eiusmodi magistratus sanctiori fide & iustitia, vigilantiorique cura administrari quam per seculares administratores. Et supra haec si fiat generalis fidei protector aduersus hereticam prauitatem nam eiusmodi prouinciae praefici commodius ac decetius nemo potest quam ecclesiasticus praefectus propter illustrem auctoritatem ecclesiae. Vasticam ad idem munus requisitam. Ad hoc autem discreta distinctione respondendum est. Quod enim episcopus ob causam imponendae pacis aut aliam non factam, sed uere honestam, regia legatione fungatur ad alium principem, item quod inquisitor fiat haereticarum prauitatis, profecto nullum refragatur ius, immo aequitas ipsa suffragatur. Quod vero annorum curriculo manent ciuilibus magistratibus, atque administrationibus mancipati, tum iura citata consentienter reclamant, tum & res sublimitatis, ac perinde fidei qua se sui ecclesiae manciparunt & iustitia insuper suscepti stipendijs nullatenus ferre possunt. Primum enim eiusmodi administrationes non solum necessarium non est vt per episcopos fiant, verum neque suum statum concederent. Possunt enim in primis viri seculares illas optime exequi: Antistes vero non satis digne. Cum Timotheum Paulus adimoneat neminem, qui Deo militat, implicari debere negotijs secularibus, equis rogorum ducat episcopum qui nam sancto spiritu limunci ad dictus est, in discordijs ac litibus secularibus audiendis totum tempus prodigere: Quod reuera vel aliofimo contemplationis silentio dicitur vel suis ouibus docendis educendisque impedere. Euocauerat Romanus Nicolaus Papa episcopos quosdam qui erant apud Carolum Caesarem, causante vero Imperatore quod contra maritimos piratas inuigilarent & idco ire non possent, respondet, vt patet 23. qu. 8. q. reprehensibile id ualde esse constaret, nam cum militum, inquit Christi sit Christo seruire, milites seculares debent seruire, seculo Potissima tamen res quae huic abusi reclamatur, est quod etiam si eiusmodi munia melius ac salubrius per episcopos quam per alios exhiberentur, non tamen hoc est talentum quod Deus illis augendum commisit, neque id quod eis iussit, & quod quo tam ampla decimarum stipendia ipsi percipiunt, neque de quo rationem est ab illis exalturus. Quid enim particulares ecclesiae reipublicae ciuili debent vt tantam decimarum copiam pro seruitio rependant, quod episcopi non sibi sed seculo impendant? Aut quomodo dum Christus ab illis in die iudicii effusi sanguinis sui rationem reponserit, quo animas redemit, quas illis seruanda confidit respondebunt se alijs vacasse negotijs, non sibi ab ipso commissis? Perpendant si res a suo ducte male ducti exercitus rationem interrogaret,

Obiectio.

Solutio.

Haesitatio.

Res haesitandi.

Soto
de iure
Legibus
DII
13

Paulus.

garet, cui illi raderet, rei aulica dedisse o-
peram, quo responsum ferret. Si qui in a-
gone seculari contendunt, se omnib. ab-
stinent, vt ad Corin. 9. ait Paul. ut se totus
sua maneri tradant, qui Christo tam infi-
gniter militant, perpede q. se deant a tun-
ctis alijs subtrahere. vt toto negotio in-
teg. i. adit. Et si qui iuuuari ad nuptias
male in Euangelia ob id audiunt, q. quia,
vel villas, vel lega boum emerant, conui-
uium reculauerant, quâto putas peius sit
apud Deum audirei p̄sules, qui ad con-
uocandum conuuias missi sunt, imò qui
fm Ch. istum sponsi, & ipsi exiliit eccle-
siaz, qui sunt conuiuii celebraturi, si alijs
se se mancipent negotijs, quib. illa vel de-
fraudetur, vel remittatur cura? Regi O-
zia, ve legitur 2. Paral. 26. conuiui; & la-
cerlegio dabatur, q. thuribulo incensum
adolent. Dño. Cui sacerdotes improp-
erantes aiebant; Non est tui officij Ozia,
vt adoleas incensum Dño, sed sacerdoti.
Sed longe iustus vice versa sacerdotibus
ac maxime epis opprobrio tribuendum
est, q. officium suum adolendi incensum
delectantes, huiusce seculo. Non. n. est
ille spiritus, quem Deus illi dum conse-
crantur, suggerit, sed quo sp̄ales proles
progignant, ac nutriant. Audi Moysen
Num. 11. quanta verborum significancia
similes curas quas Deus aimarum pasto-
ribus comiserit, exaggeret. Cur n. inquit,
posuisti pondus vniue. si populi huius lu-
per me? Nunquid ego concepi oem hanc
multit. adinè, vel genui eam, ut dicas mi-
hi: Porta eos in sinu tuo, sicut portare so-
let nutrix infantulum, & eser. s. in terrâ,
pro qua iurasti patribus eorum? Profectò
multo maiorem curam, & solertia requi-
rit Christus a P̄sulibus, aibus quas tuo
ipse sanguine p̄opignit, impendendam,
ad quod proprie spiritum fauoremq. sup-
pediat. Quociens illic statim subditur.
Congrega mihi septuaginta viros &c. &
auferam de spiritu tuo, tradamque eis, vt
sustinent tecum onus populi. Aliqui vo-
lunt imminutum fuisse tunc sp̄m Moy-
si, sed forsitan, vt supra dicebam, non ille
est sensus, q. qui dem illi nō fuit culpa au-
xiliiars sibi polcere. & ideo neq. penam
commeruit. Sed sensus est forte, auferam
i. capiam eiusdem generis sp̄m, quem il-
lis infundam. Nam, ut ait Paulus diuersa
sunt graua & sp̄itus munera, quæ Deus

illis disperitur iuxta officiorum necessi-
tem, quæ illis committit. Quare in epo-
rum consecratione ab ipso petitur, vt su-
per eum, qui cōsecratur, de oleo la cerdo-
tali infundat. Horum ego meminimus,
ut epi intelligant non sibi diuinitus alia
gratiam, & fauorem atq; sp̄m imperitū
q. quo ad sua regenda, n. ecclesia opus est.
Sed humane appetentia & conatus sūt,
qui illos in alia secularia negotia submer-
gant, vt nauim q. illis Deus deu proteris,
vt ait in quadam epistola Clemens, ad re-
gendum non credidit, submergi sinant.

Neq; vero diffidendum est, hanc pestē,
quæ ecclesias p̄ntia suorum pastorum ex-
poliat, inde latius in se ipse, ex quo epi
a suis capitulis eligi desiderit, ceperuntq.
in curijs, uel Romana, uel regijs creati.
Non quidem est quod prorsus cōtra prin-
cipium indulta obmurmurem. Nam eo
iā vsq. euasit humana malitia, vt si penes
capitularia collegia p̄as electionis dura-
ret, oia essent discordijs plena, cruen. isq.
dissensionib. dilacerata. Sed in quia, ut est
humanum ingenium, nullum remediū
rebus adhiberi pōt, q. secum non aliquid
incommodi asserat, inde ceperunt curijs,
tum Romana, tum potissimū regis epis
crebrefcere, qui sponsis pauperiorib. ne-
glectis cum ditiorib. adulteria cōmittere
semper inhiant. Quod quidem malū nō
est recens. Hac. n. de causam, ut Hier. in
epist. citata ad Ocean. refert concilio Ni-
cenus cautū fuit, ne isti eporum ascensus
ecclesiaz unque cambia permitterentur.
Porò aut quò ad finem iam demum qm-
nis p̄operemus, ex hmōi eporum uim
absentia a suis ecclesijs, tum frequentia
in cuijs, cepit vulgus eorum dignitatem
despicari. Cœptum inq. eis est & a secula-
ribus parum reuerentia, & a clericis mi-
nus obedientie exhiberi, & a ciuilibus cu-
rijs, & foris plurimum iudiciorū adimi.
Nam ut ait super ultimum ca. ad Hebre.
Athanasius, quem admodū necesse est ut
p̄sidentib. populus obsequētem se p̄re-
beat. Na & sacerdotē oportet, ut aliorum
aias curet, & neq. ducat in somnes. Eo q.
sima ego est uindicta, ut qui suū negli-
gant locum, censum de illo decidat. Hac
enim ultio fuerat de sacerdotib. a Mala-
chia p̄cātata c. 2. ubi ait. Et nunc ad uos
mandatum hoc, o sacerdotes: Si nolueri-
tis audire, & si nolueritis ponere super

Ex quo epi non a capitulis, sed in regibus creati ceperunt, passa est ecclesia dispensatione. Incommoda, q. tum regis epis crebrefcere. ne frequenter ratione iuris obuenit. Athanasius.

Paulus.

cor, ut detis gloriā nomini meo, ait Dñs exercituum, mittam in vos egestatem, & maledicam benedictionibus vestris. Ecce ego projiciam a vobis brachium (seu armum) & dispergam super vultum vestrum ventriculum solemnitatum vestrarum. Et infra: Ego dedi vos contemptibiles, & humiles in omnes gentes pro eo quod non custodistis vias meas. Terpende maledictiones. Mittam in vos egestatem, hoc est, subtraham vobis doctrinæ lumen, & gratiæ fauorem, quibus vberes fructus ferre soletis in populi. Et maledicam benedictionibus vestris. Fortasse idem est. Nam sacerdotum benedictiones sunt fructus, quos populus per ipsorum doctrinam, & fauorem capiat. Quare maledicam benedictionibus, est, ut malignos fructus ferant. Quisquis enim si ad sacramenta id referatur, quodammodo verum est. Nam etsi sacramentorum fructus mali esse non possint, tamen sæpe cum perigoaros, & auaros dispensantur, non tenent, nempe ordines quos conferre attendant pp irregularitatem, non verè conferunt, & crebro quos nō pnt, a delictis abfoluunt, quod sæpe numero pp absentia prælatorum accidit. Adde, qd maledicere idem quoq, sonare, potest quod permittere, ut maledicantur. Quod lamentabili vii accidisse in Germania, & Anglia atque alijs regionib, experti in malum nostrum sumus. Nam pp ignavia, & perniciosissimam eorum, aliorumq, pastorum incuriam cuncta sunt heretici plena, qui sacramenta omnia execrantur, blasphemijq, conspurcant. Vnde sequitur. Et ecce projiciam a vobis brachium, seu armum qd est robur dignitatis vestræ, & regimini baculam. Ac demū dispergam super vultum vestrum ventriculum solemnitatum vestrarum. Alia litera pro ventriculo, impudentiori uoce, sed tñ significantiōri, hēt, stercus. Et sic illustro ad Mosaiica sacrificia, quibus aialia mactabantur. Nam iam apud hereticos adeo facta nostra fetere ceperunt, ut sacerdotum nulus stercore sordescere existimentur. Simile est apud alium Prophetam, nempe Zachari. O pastor & idolum derelinques gregē. Ad vinum profecto exprimit naturā ingeniumq, pastoris derelinquentis gregē. Est n. nil aliud quam pastoris idolū, nempe imaginem tñ præ se foris gerens, &

per sonam pastoris, ut sculus lapis, te ipsa carens. Gladus super brachium eius hoc est super regiminis p̄tatem, & super dextrum oculum eius, puta super rectum sensum, & iudicium. Nam postquam libido sua eos cogit ecclesiæ gubernaculū deferere, illico eis suadere incipit non ea obligatione teneri, quam sapientes docer, quod est oculum dextrum eis erere. Utinam ille, qui lux venit in mundum, quotquot super candelabum ecclesiæ suæ erexit, sic illumine, & inflammet, ut iura sui muneris tum clarè cognoscant, tum, & charitatis ardore moribus exhibeant. Argumenta ergo in fronte questionis proposita, qm̄ ab id militabant, quæ nūquam ep̄o liceat de gregē sua de e, facillimè sunt solutiōnis. Ad primū enim respondetur, quod non omnis, qui a sua ecclesiā sese in tempus auferi fugere, ut mercenarius cōferatur, sed ille p̄ofus qui ob peculiare cōmodum id facit, uidelicet salutem spirituum populi temporalis suæ posthabens, s̄m illud Gregorij in eadem homilia. Stare in periculo ouium nō potest, qui in eo, quod ouibus præest, non oues diligit, sed lucrum terrenum quirit. Et ideo opponere se contra periculum trepidat, ne hoc quod diligit, amittat. Ille ergo q abiq, detrimto gregis recessu suo periculum sibi cauet, non est mercenarius. Pariter ad secundum, ex Prou. 6. n̄ dicitur, quod qui fidem suam alteri sponder, si legitime est impeditus, factis per alium feruit. Ad tertium denique respondetur, qd cum ep̄scopus in alio sit gradu perfectionis quam monachus, dum ab illius functione impeditur, non tenetur se religioni mancipare. Tamen si p̄ capro nostro disparationē hāc & forte prolixius iusto absoluerimus, non suppedebit fragmēta quarundā ep̄stolarum Athanasij subscribere, quæ ante nos alij, tum traduxerunt, tum x̄leui questionī appensas curauerunt. Summū profecto dignissimæ, quas præfules uniuersū cordi altissimè habere et impressas. Quem ego legere non pigebit, eundem profecto neq, penitebit legē, qui uero tediō iam festus lege reculauerit, non grauitur scriptas habere. Sanè ut conflat quam hæc questio fuerit antiqua, quamque sanctissimis illis patrib, affirmatiua eius ueritas sanctissima, quamque duxerint ep̄scopo.

Soto
de iure
Legibus
DII
13

Radix
& ori
go Ger
manice
Angli
ca que
stragis
hoc no
stro se
culo edi
ta.

causa

Prima
epistola
Athana-
sij ad fir-
mādam
residen-
tiam epō
Aretede
kinata.

scoporum residentiam ad animarum sa-
lutem, & perpetuam Christianismi ne-
cessariam. Irreperat enim iam tunc mos,
vt episcopi Imperatoriam urbem Con-
stantinopolim cuius Athanasius patriar-
cha erat, frequentarent. Primam ergo scri-
psit episcopo Crete; qui dum abiens a
sua esset ecclesia, proponebat illuc profici
scilicet: quod quidem propositum præcipuis
laudibus & rationibus commendat. Cha-
rissime enim inquit, mi frater, & commi-
nistter, gratia tibi & pax a Deo. Consiu-
itudo tuum ac voluntas, quæ ad aureas
meas peccata est, fortis virilisque animi,
ac sursum tantam aspicientis, vere ac legi-
timate certantis, & nominis ac vocatiōni
sue respondentis visa est, non autem mer-
cenarij & fugientis, non solum si lupum
videat, sed si vulpem: vnde gregi Christi
principis pastorum damnum creet, & ani-
mæ suæ infinitos præparet cruciatus. At-
tende verborum emphasim. Et sequitur:
Cur enim iste, scilicet, qui in sua non per-
manet dicecesi, non potius vitam priuatā
viuere maluit, si cogitabat succumbere,
seque non oues pascere, pro quibus san-
guinem suum Christus profudit? Quem
admodum non venit huic in mentem eius,
qui maledictio eum affecit, quam opus
Domini facit negligenter. Quamuis face-
re nomine simulet, in cuius alioqui ani-
mo infidet, quod de insipiente scriptum
est, qui dixit in corde suo, non esse Deum,
neque in Deum ponunt, qui hæc in cōspe-
ctu eius facere audent. Audi, Deum non
ponunt, quia eum factis esse negant. Ex
quorum numero & ordine facit Deus ne-
simus, adscribatque nos inter fideles di-
spensatores, cōcedatque benigne, ut pasto-
simus principi pastorum ad perficiendum
quæ oportet, ponamusque animas, pro
quibus eius, qui simul id & exemplo demon-
strauit, & edicto sanxit. Præceptum ergo in
verbis Christi Io. 10. agnouit. Et paucis
interiectis: Quamobrem, inquit, veris pa-
storibus non est tutum non vigilare, & non
circumquaque omnia lustrare, ouesque
errantes solum querere, ac non magis soli-
citos esse pro ijs, quæ non erant, perterri-
tos horum temporum tenebris que iusto
Dei permisso ac iudicio nobis illatæ sunt:
quia si non ita viuimus, vt eum decet, qui
nos vocauit. Sed o animarum nostrarum
detrimentum. O ingentes poenas vobis

ob nostras libidines, & perturbatas volun-
tates, quæ hoc malum pepererunt, infli-
gendas hoc inquam malum, vt gens san-
cta, per omnes campos, & montes vitio
pastorum absentium dispersa, ac disipa-
ta esset. Debent ergo hoc facere (hoc est
in suis dicecesibus resistere) omnes boni
pastores, quicumque hoc nomine digni
sunt, ita vt qui cessarit, non sit impune ces-
saturus. Etenim si quisque pastor in dice-
cesi, quæ sibi obagit, uel biduum more-
tur, expirari liceat per multa peccata &
dama non esse futura in populo. Perin-
de namque esse videtur gregem abesse a
pastore vt cæcum luce carere. Sine auge-
tur oues, & in suo solum pascunt ueri
pastores: non autem qui solum nebibant
lac, & lana tegantur, omni que studio, &
arte seiplos, non oues pascant. Hæc atque
alia id genus multa in illa epistola. Secun-
dam mihi episcopo Sardenis; ubi statim a
proloquio sic incipit: Scio te non ignora-
re, quæ a sanctis Apostolis de consuetudine
ne rerum ecclesiasticarum sancta sunt,
Ex quibus vnum est, vt quisque pastor, in
tra suos fines inhiat propter pacem, & cha-
ritatem, quarum est Iesus aeternum vin-
culum, quod solui non potest. Scis præ-
terea ut quales nos essemus, appretet, qui-
bus nobis uerum pastorem designantib;
magnus ille Pontifex Christus muuus pa-
storis definierit: nempe mutua in illum
charitate. Alludit ad illud, diligis me plus
his? Deinde non ignoras ornamum egregij
pastoris, qui sit animas suas euidenter co-
gniturus, hoc est de facit: de quo in Pro-
uerb. scriptum est quod bonus pastor de fa-
cie cognoscere gregem debeat. Et infra:
Intellexisti etiam quis sit mercenarius &
qualis de quo pudentum dicere, tuta
tacere, tum suis ipse status temporum, &
rerum, eum ostendat, atque coarguat; De
quo si atente autiam prophetas, cum ia-
mei similes pastores his verbis inuehun-
tur, pastores pascunt seiplos, non oues. Et
illud. O pastores qui perditis oues pascu-
item, sacerdotem legem Domini occulta-
runt, & legem meam uiolarunt, & sancta
mea profanarunt. Item illud: Lanis ouium
indui. & mactate quod pingue est, lac bi-
bere. Hæc inquam errente audiens, quid
faciem, he meruam eos, qui me redar-
guant, & clare ob oculos mihi ponunt,
qualis sum? Quæ si fabulas purat, qui in
ignem,

ignem, illum extremum non intuetur, nisi fabulæ non certe, sed ita horribilia omnia esse videntur, ut horrore exedant, consumantque medullas. Neque tamen curamus facere pro viribus, ne propter aliquid ex his vitium, ac scelus, conficti uinculis arctissimis, poenis sempiternis afficiamur. Sed quod subinde sequitur, est notatu dignum. Ait namque, quod cum a principio constitutum esset, vobis quoquo anno synodus haberetur, postea commodius visum est, haberi semel, ne oves propter crebram absentiam pastorum facile a lupis inuadi possent: vide quanta illis patribus curæ erat residentia, ut eius gratia a synodo celebranda abstinerent. Et sequitur ad mores nostrorum temporum accõmode contra illos episcopos, qui desertis suis gregibus in curia Constantinopolitana versabantur: de quibus ait, Denique maluerunt breui voluptate contenti carni indulgere, quam cum populo Dei laborare contemptis legibus diuinis, quas prohibent ne paulisper quidem impune a grege abesse. Aucta, lege diuina eam sic esse iustam residentiam, ut ne paulisper quidem liceat impune a grege abesse. Et subdit: Ac nisi, vt Apostolus ait, inimicus videret, verum eloquens, possem aliquid verè dicere: Quid quæso, iuuat estos episcopos, & pastores in vrbem morari, nisi (vt omitam alia) vt patriarchas, alios moueant, alios eligant, ne si idem diu sit patriarcha, ras omnes ecclesiasticæ compositionis finis: quod præclarum facinus ex eo tempore facere isti consueuerunt, ex quo Constantinopoli potiti sumus. Quod quidem eum reliquis malis non est ambiguum & incertum, quin iram Dei nobis augeat. Certum n. est pastores, qui gregem negligunt non impunitos inultosque discessuros, tamen si fortasse non ita videatur ijs, qui sponte velamen obtundunt, ne limitam Euangelij veritatem aspiciant. Hæc ille. Et in alia tertia epistola ad episcopum Apameæ, inter alia sic illum admonet. Vt debet verus episcopus, residue sancte ad sanctam aram, de qua tibi participandum est, sicut Dominus pronunciauit Dignum esse operarium mercede sua. Quamobrem non esse exiltimandum, licere tibi diu quauis de causa abesse, quin potius faciendum tibi est, vt celeriter ire possis ad eam ecclesiam, quæ tibi addita

est, & commendata, vt ei præsis. Sed in alia ad eundem, quæ quarta est, verbo certum maioris emphasis accumulata. Ait quippe: Ego vero cum, cui gregem Christi commissus est, si dignitatem muneris non ueri, iniquum esse arbitror, non uisquam sanguinem ei studere & incumbere, nisi forte ignoraueris Deum esse, qui dixerit, Petre amas me? pascue oues meas. Sed hoc mihi, non iam pastores oues pascunt, sed ouibus tanquam pane pascuntur. iam horribilia illa mala pastorum, quæ propheta Ezechiel describit summa licentia irroperunt. Quæ si talia tanquam grauius uobis videntur, age optime vir, contentus esto tua dicecesi; permane in ea, fac sis cum ouibus tuis; vt vsque ad sanguinem illis affixus, quas quidem nuncio fruetis, inter ficus & rosas, atque in montibus diuina prouidentia custodit. Neque enim quod certissimum est uisga, & baculo tuo pastoralis sit, vt in pascuis uiribus pacis, & bonorum celestis Hierusalem essent. Scis enim qui amplius lex mensura, dicecesi absumunt, nisi eo grauis moribus teneat, canonibus & legibus firmatum esse, vt sacerdotium & gregem amitterent. Verum nouum consilium, & sceleratum hæc a nostræ ætatis hominibus excogitatum est, scilicet mittitis aliquem, qui sciat mulgere gregem, ipsi uero in vrbem Constantinopoli spectatis propter præfaturas ciuiles, subscriptiones, intermissiuas ordinationes, adde etiam bullas, & decreta. Nostra hæc sunt tempora. Euanquam impune sit vobis futurum, ita procul a dicecesi vobis commissa recedam, & alia huiusmodi, ut cuique libet committitis: oportebat potius cunctis episcopis undique in unum congregatis, suam cuique dicecesim funiculo distributionis circumscribi, atque ita patriarchæ portem suam a vobis assignari, aut vos a patriarcha priuari. Alias præterea de eadem re subnectit epistolas, quas ne fastidio esse persistam, missas faciam. Sed & ad Imperatorem, qui Constantinopoli sinebat episcopos degere, nec cogebat eos ad suas ecclesias abire, multa etiam commemorat: inter quæ ait. Si tu oues pastori committeres, deinde illas quidem derelictas cerneres, illum uero quieti suisque cupiditatibus indulgere & seruare, dic obsecro, relinqueresne pastorum impu-

Tertia
epistola
eiusd.

Soro
de iure
Legibus
DIII
13

impunitum. Non patitur oves & pecudes impune negligi, & patiemur pastores avari, impune seipos pascere, nõ oves? Quid quæso apud Deũ excusabimus? Vnam ne illud nobis exprobrat, omnes querunt que sua sunt, non quæ Iesu Christi. Deinde aliã de eadem re ad eundem hoc tenore subrexit: Si verum est, qd dici soles, qui gregẽ, pastore prius, vtiq; periculum creare, profesto graue supplicium manet eũ, qui pastore a seet abouili, debetq; qui pastor est, vsq; ad sanguinem pro grege Christi relinquẽdo labores perferre nisi cum opus fuerit, in synodo singulis annis ad agendum de rebus necessarijs paulisper abesse, quibus cõclusis celeriter redẽdum illi sit, si crediderit: sed redditurum rationẽ summo pastori Christo, & si dignus est nomine pastoris. Nisi forte etiam propter necessitatẽ ad utilitatem animarum pertinentem, ab Imperatore, aut Patriarcha statim redditurus voce. Quod si aliter episcopus aut Imperatori videatur, tunc quid secus fiat, minime ipse sequatur, neq; assentiar villo modo. Neq; rationem habebit Deus causationũ nostrarum cupiditatum, sed rationes reposcet de veritate, iustitia, diuinisq; legibus, & statutis. Ac demũ in alta breuiori sic habet; Memerito scripseris, quæ iubet consistari potius hoies quam Deũ, tibi vero Imperator cur graue videatur iustitiam, respectantiam, misericordiam populis tuis sancire, & inde non modo nullũ incommodum reportare sed potius operibus bonis conciliare Dei misericordiam. Quid iustius, quã si ipse quisq; iubeatur, velit nolit, ad diocesium suam redire, non hoc debitum soluere tenentur: idq; canone sancitum est? Video fustus re hanc deduxisse qua cuiquã forte par censetur, haud me tamen prolixitatis penitet,

QVÆSTIO IV.

DE VINCULO. ET MODO quo episcopi & sacerores tenentur sua bona dispensare.

ARTICVLVS I.

Vtrum episcopo liceat aliquid proprium possidere.

Quartam præsentis libri quæstionem proposuimus de vinculo, & modo, quo

sacerdotes, & præcipue parocci ac potissimum episcopi bona ecclesiastica dispensare tenentur. Quæ quidem quæstio vsque adeo medium multumque ancipitem habuit, vt maluerim alios audire qui, me iactis docerent, quam meam explicare sententiam. Veruntamen ea proferam, quæ de hac re meditatũ sum, alij vero iudices suarũ. Est enim res abstrusa & perplexa, vtrique porro suis subnixã rationibus ac telimonijs. Prætera cognitũ perquam necessaria. Primus ergo articulus est vt ordinẽ D. Thom. non deseramus, vtrum episcopo liceat aliquid proprium possidere. Est enim Christi oraculum apud Math. ca. 9. Si vis perfectus esse, vade & vende oĩa quæ habes, & da pauperibus, & veni & sequere me. vbi paupertas voluntaria ad perfectionem requisita docetur. Episcopi autem statum perfectionis profitentur: ergo non iustius possunt propria possidere quam monachi. Secundo episcopi, vt supra satis comprobatum est, & glo. habet. Lucae 10. Apostolorum locum tenent, Apostolis autem rerum dominium Christus interdixit Matth. 10. Nolite enim inquit, possidere aurum neque argentum neque pecuniam in zonis vestris Cuius obedientiam Petrus Matth. 19. confessus est, dicens. Ecce nos reliquimus omnia & sequi sumus te, ergo episcopi nullum possunt habere dominium rerum. Tertio. Cleros Græcẽ vt ad Nepotianum Hieron auctor est, & refertur 12 q. 1. can. Cleros idem est Latine quod fors, vnde clerici ideo sic appellantur vel quod de sorte Domini sunt, vel quod fors eorum Dominus, cuius autem possessio Dominus est, nihil extra ipsum possidere debet. Nam si aurum, si argentum, si possessionem, si variam suppellectilem habet, cum istis participibus non dignatur Dominus pars eius fieri. Hæc ille, ergo videtur episcopi rerum dominio interdici. In contrarium est canon. Episcopi. Concilij Agathen. eadem causa & quæstione, vbi habetur, quod episcopi de rebus proprijs, vel acquisitis, vel quidquid de proprio habent, hæredibus suis si voluerint relinquant.

Titulus præsentis quæstionis generalis est, quippe quo non distinguitur inter ecclesiastica bona atque alia, quæ naturali civiliq; iure obtinere potest episcopus. Duo namque sunt bonorum sortis, de iust. & iu. Ooo ge.

Primũ argum.

Arg. 2.

Arg. 1. Hiero.

Concil. Agath.